

КОНСУЛТАНТСКИ И ОБУЧИТЕЛНИ ПРАКТИКИ ПРИ КРЪГОВА И СИНЯ ИКОНОМИКА

Виляна Янкова Русева, докторант
Бургаски свободен университет

CONSULTING BLUE AND CIRCULAR ECONOMY

Резюме: Синята икономика се занимава с въпроси на устойчивостта, които надхвърлят простото опазване и съхранение. Тя гарантира, че екосистемите могат да функционират, така че всички да имат полза от безкрайното изобилие на природата. Съвременните предприемачи осъществяват възможности за възпроизвеждане на модела на екосистемите и да пресъздават кръговратът на енергия, за да реализират добавена стойност и редица ползи, конвертирайки ги в приходи и работни места. За осъществяване на основната дейност на предприятията включени в синята и кръгова икономика се изпитва необходимост от използването на външни консултантски услуги.

Ключови думи: синя икономика, кръгова икономика, бизнес консултиране, устойчиво развитие.

Abstract: Blue economy deals with sustainability issues that go beyond simple protection. It ensures that ecosystems can function so that all benefit from the infinite abundance of nature. Modern entrepreneurs carry out playability model ecosystems and to recreate the cycle of energy to achieve added value and number of benefits, converting them into income and jobs. In order to carry out the main activity of enterprises involved in the blue and circular economy, it is necessary to use external consulting services.

Key words: blue economy, circular economy, business consulting, sustainable development.

Синята икономика бележи значителен ръст според данни на Европейската комисиия, което от своя страна е индикатор и за увеличаване на заетостта в морската и свързаните с нея дейности. Счита се, че между 3 % и 5 % от БВП на ЕС идват от морския сектор, който осигурява заетост на около 5,6 милиона души и приход от 495 млрд. евро за европейската икономика. Отново **според** проведеното проучване 90 % от външната търговия и 43 % от вътрешната търговия на ЕС се осъществяват по морски пътища. Наред с осъзнаването на увеличеното потребление на водните ресурси, се осъзнава и нуждата от инвестиране в знания и финансиране, както и висока стойност на правата върху интелектуалната собственост, специализирани услуги и изследвания.

Отраслите, които участват в синята икономика могат да се обособят така: аквакултурите, крайбрежният туризъм, морските биотехнологии, океанската енергия и минното разработване на морското дъно. Всяка една от посочените дейности могат да бъдат източник на високи нетни приходи. Що се отнася до морските биотехнологии, те са възможност за секвенционизиране на ДНК чрез нови подводни технологии. Секторът на океанската енергия е все още недостатъчно развит, но при подходящо менажиране и специалисти, е потенциален за нуждите от възобновяеми източници и намаляването на парникови газове, а отгук и нуждата от иновационни технологии и тесни специалисти.

При минното разработване, като друг сектор от синята икономика, също има възможност за работни места, отчитайки големите залежи на минерали. Крайбрежният туризъм има силен пазарен дял и до този момент е абсолютно развит, но тук има нужда от подобряване и иновативност в предлаганите услуги и обслужване за целите на устойчив туризъм.

Тъй като все повече компании демонстрират съвместен интерес към рисковете и възможностите, свързани с околната среда, социалното управление и устойчивост (ESG), за тях става все по-важно да идентифицират и да отговорят на своите предизвикателства за устойчивост. Създаването на последователен профил, подкрепен от зряла програма за устойчивост, е ключът за увеличаване на качеството на услугите.

С отчитането и оценяването на (ESG) се занимават външни консултантски компании. Те изграждат ефективни стратегии за устойчивост, които се фокусират върху жизненоважни проблеми, като използват рейтингите ефективно за постигане на устойчивост и чрез подбор на правилните показатели на ESG, за да се възползват от техните прозрения и значимост.

Моделът с кръгова икономия се състои от основни градивни елемента: *Визия* за кръгова икономия – нуждата компаниите са да проектират и изграждат продукти, които улесняват повторната им употреба и рециклиране. Например, изборът на правилните материали и възприемането на подход „от последно време до проектиране“ са решаващи фактори за дизайна на кръговата икономика. Ами ако вместо да купите хладилник и да го изхвърлите всеки път, когато се нуждаете от нов, вие плащате годишна такса на доставчика на услуги за ремонт или да ви сглоби нов? Какво ще стане, ако те вземат стария ти, повторно използват и уплътнят компонентите му и ти донесат новия висок клас? За да се случи това, идеята за кръговата икономика трябва да се прилага във всяка една стъпка.

За да се случи идеята за кръговата икономика трябва да се създадат нови *бизнес модели*. Иновативните бизнес модели трябва да се използват, за да се възползват нови възможности. Възможни са бизнес модели с кръгова икономика; като например закупуване на храни с изтекъл срок на годност от супермаркета с по-ниска цена или наемане на дрехи за специален повод, вместо да ги притежавате и след това да ги изхвърлите. Новите и иновативни бизнес модели служат да вдъхновят другите сектори в икономиката да окажат положително въздействие върху в света.

Модел на кръговата икономика е и създаването *на системи*, при които връщането на материали в почвата или в системата за индустриално производство може да се използва. По същество трябва да намали изтичането на материали, които са в системата и да се насърчат кръговите дизайни. Чрез реструктуриране на вериги за доставки, верижна логистика, сортиране, управление на риска можем да постигнем ефективност на разходите, по-качествено събиране и по-добри системи за обработка.

Благоприятни системни условия – пазарните системи ще трябва да играят доминираща роля за постигане на широко използване на материали и по-висока производителност на ресурсите. Трябва да има тласък от политиците, образователните институции и популярните лидери на общественото мнение.

Сфери, в които биха могли да бъдат полезни консултантските услуги в синята и кръгова икономика за реализиране на горепосочените модели са следните:

❖ *Измерване и оценяване на социалното управление и устойчивост (ESG).*

Нуждата от прозрачна нефинансова информация по въпросите на околната среда, социалните въпроси и управлението е едновременно необходимо и неотложно. Често компаниите избират да участват в оценките на ESG, за да покажат своите усилия за устойчивост на своите инвеститори и други заинтересовани страни и да подобрят

своите резултати. Поради разпространението на референтни показатели и рейтинги и сериозна несъвместимост между различните инструменти, компаниите могат да бъдат затрупани с несъразмерно изразходване на разходите си за отчитане за сметка на генериране на действителна промяна. Рационализирането на различните показатели за ESG е от съществено значение за повишаване на ефективността на ESG, наблюдение на напредъка и ръководство при вземане на управленски решения.

❖ *Поддържане на индекса за устойчивост на Dow Jones. От планиране на действия и преглед до управление на проекти.*

Търсенето от страна на инвеститорите и институциите за информация на ESG все повече оказва натиск върху компаниите. Дейностите по отчитането обаче често отнемат много време за сметка на създаването на реално въздействие. Консултантските компании виждат голяма полза в активното включване във водещите ESG-бази като индекса за устойчивост на Dow Jones и CDP, но в същото време е борбата, която компаниите трябва да възползват от всички усилия, които са положили за попълването на (понякога много взискателни) въпросници.

❖ Матрична консултация за същественост, включително периодично актуализиране на базата на големите данни.

Матрицата на съществеността се е превърнала в позната гледка в корпоративните отчети, представляваща подбор от теми, които генерират влияние върху компанията и които са от значение за нейните заинтересовани страни. Традиционно се извършва пълна оценка на съществеността, включваща вътрешни и външни заинтересовани страни в сложен процес. Но днес бурната бизнес среда изисква по-чест и гъвкав подход, който следи денонощно рисковете и възможностите за устойчивост.

❖ Професионално обучение на персонала

Чрез професионални съвети и обучения ще се задълбочат съществуващите умения в тясноспециализираните дейности на синята икономика. Подобна експертна намеса има за цел придобиване на нови умения, както и диверсифициране на бранша.

Освен квалификация и преквалификация на персонала консултирането на бизнеса залага до голяма степен и на хипотезата на Л. Грейнър, че ключовият фактор за бъдещ успех на фирмата се крие нейната собствена организационна структура. Т.е. способността на мениджмънта да вниква във фирмените проблеми спиращи развитието, без значение какви са пазарните възможности. В този случай е необходимо фирмено изразване и „еволуирането от една фаза към друга се осъществява чрез промени в организационната структура, стратегии и поведение на фирмата.

Видове консултантски услуги с цел подобряване на управленския капацитет

• **Стратегическо управление на бизнеса** – при този вид консултиране се работи за формулиране насоките за развитие на фирмата, структурата на дейността ѝ, взаимодействието между отделните звена и екипи, средносрочните и дългосрочните пазарни перспективи и други.

• **Организационно консултиране** – ориентирано е към повишаване ефективността на работа вътре в екипите и между отделите, установяване на подходящи процедури в работата, създаване на правила за вътрешна комуникация и други мероприятия, водещи до подобряване на работния процес.

• **Управление на продажбите** – консултиране, насочено към създаване на високо ефективна организация на работа в търговския отдел, системи за обмен на информация за клиенти, изграждане на стратегия за продажбите, системи за прогнозиране и планиране на приходите, методики за поставяне на цели на търговските служители и системи за контрол развитието на продажбите спрямо целите.

❖ Оценка на ръководната икономика. Определяне на най-ценните възможности за търгова икономика във вашия бизнес

Консултантските услуги помагат за навлизане в кръговата икономика: В днешно време консултантските компании внедряват мисленето за кръговата икономика като част от правенето на бизнес, чрез действията днес, да осигурите ползи утре и увеличаване на стойността от съществуващия си бизнес. Налага се идеята за устойчивост, чрез намиране атрактивни спестявания от кръговата.

❖ Портфолио оценка на устойчивостта.

Чрез портфолио оценки за устойчивостта (PSA) компаниите са в състояние да събират представа за устойчивостта на съществуващите продуктови портфейли. Но как компаниите могат да получат пълната стойност от тези резултати? Като цяло PSA определят тези точки на продуктите, които осигуряват най-голям потенциал за улавяне на допълнителна стойност чрез подобрени решения за ключови бизнес процеси. Може би е изненадващо, че мощният PSA инструмент все още не се прилага широко в глобалната бизнес среда.

Става ясно, че консултирането и обучението на кадри има своя история и нуждите от тези услуги са неизбежно търсени в съвременните „синя“ и „кръгова“ икономика. Тъй както бизнес консултирането е „млада“ и съвременна професия, така и синята кръгова икономика създава нови възможности и нов начин на мислене, гарантиращо устойчив икономически растеж, без да влияе негативно върху околната среда, повишава конкурентоспособността и създава нови работни места.

Новите идеи изискват специализирана консултантска намеса, която да предлага оптимални решения за по-разумно използване на ресурсите, намаляне на отпадъците, замърсяванията към околната среда, даваща възможности за оптимизиране на разходите и осигуряване на възможности от въвеждане на нови продукти или услуги.

Използвана литература:

- 1) Балтов, М., Кръговата икономика – използване на ресурсите и активите в дългосрочен план, Сборник от Кръглата маса „Морето – граница или врата”, Черноморски институт, Бургас, 2016 г.
- 2) Балтова, С., Индустриалният туризъм: преосмисляне на ползите, 2012, ISSN 1311-4506, Управление и устойчиво развитие, 32/14, 57-62 http://oldweb.ltu.bg/jmsd/files/volumes/msd_32.pdf
- 3) Русева, В., Нарастване на управленския капацитет и връзката с динамиката на развитие на малки и средни предприятия
- 4) Baltov, Milen, SMEs Problems - Challenge and Opportunity for Management Consulting, „Entrepreneurship and Organisational Development in Transition”, Informa-Intelect, Sofia, 1996.
- 5) Baltov, Milen, The Blue Economy Investments Promotion, in „Blue Economy and Blue Development” proceedings, Burgas, 2018.
- 6) Baltova, S., Servitisation: a Strategic Business Model for Growth, APPLIED researches in technics, technologies and education, ARTTE Vol. 1, No. 2, 2013 ISSN 1314-8788 (print), ISSN 1314-8796 (online <https://sites.google.com/a/trakia-uni.bg/artte/articles>)
- 7) Brown, Martin, Baltov, Milen, et al., “Sustainability, Restorative to Regenerative: An exploration in progressing a paradigm shift in built environment thinking, from sustainability to restorative sustainability and on to regenerative sustainability”, EURAC Research, Bolzano, 2018.
- 8) Greiner, L. E. (1998) Evolution and revolution as organizations grow. Harvard Business Review, 76, 3, 55-68
- 9) <https://www.finchandbeak.com/>
- 10) <http://www.gateconsulting.com/>
- 11) <https://www.eufunds.bg/>